

NHỮNG ĐIỀU KIỆN CẦN THIẾT ĐỂ ĐẨY NHANH TIẾN ĐỘ CỔ PHẦN HÓA DOANH NGHIỆP NHÀ NƯỚC Ở NƯỚC TA HIỆN NAY

NGUYỄN ĐĂNG ĐÀN

Hiện nay, để phát huy hiệu quả sản xuất kinh doanh, xu thế chung trên thế giới là cổ phần hóa (CPH) hoặc giải tư các doanh nghiệp nhà nước (DNNN) không thuộc những lĩnh vực mà nhà nước cần thiết phải đầu tư và quản lý. Riêng tại VN, nhà nước đang tiến hành các thí điểm CPH để rút kinh nghiệm triển khai CPH đại trà, rộng rãi hơn các DNNN. Việc CPH gần như một lối ra cho các DNNN trong nền kinh tế thị trường. Mục đích là để làm giảm gánh nặng đầu tư ngân sách của nhà nước, đa dạng hóa sở hữu, tạo động lực cạnh tranh sinh động đẩy sức sống mới phù hợp với cơ chế thị trường, đồng thời tạo điều kiện cải tiến quản lý sao cho hiệu quả hơn bằng cách giao quyền điều hành lại cho một "tập thể ông chủ" là hội đồng quản trị làm chủ thật sự, có tính vật chất cụ thể đồng vốn của mình và của các cổ đông tín nhiệm ủy quyền cho mình.

Nhưng với những đặc điểm của VN hiện nay, những điều kiện cần thiết và nhất định phải có, để đảm bảo đẩy nhanh tiến độ CPH cho các DNNN mà lâu nay dư luận vẫn thường phê phán là còn trì trệ, có thể tập hợp thành các điều kiện sau đây:

1. Cần chọn lựa đúng các DNNN có sức thu hút, hấp dẫn về mặt hiệu quả để tiến hành CPH. Các doanh nghiệp này phải là những doanh nghiệp đang hoạt động có hiệu quả, hoặc tạm thời trước mắt có khó khăn nhưng vẫn đảm bảo tiềm năng phát triển nếu được cải tiến quản lý qua việc đa dạng hóa sở hữu của một công ty cổ phần theo Luật công ty. Các DNNN được chọn để CPH ít ra phải là những doanh nghiệp có triển vọng về chân hàng và thị trường tiêu thụ ổn định, có tình hình tài chính lành mạnh.

2. Cần sớm tiến hành hoàn chỉnh hệ thống pháp luật phục vụ tổ chức quản lý rành mạch, công khai và công bằng, ổn định mọi hoạt động kinh tế của tất cả các thành phần kinh tế. Ngoài Luật công ty đã được ban hành và Luật phá sản mới được Quốc hội thông qua gần đây, cần sớm có Luật thương mại và Luật khuyến khích đầu tư trong nước. Những văn bản lập qui dưới luật cũng cần sớm ban hành đồng bộ, đầy đủ, cụ thể và không mâu thuẫn trước sau, nhất quán để đảm bảo tính rõ ràng, cụ thể của luật pháp tạo an tâm đảm bảo cho các thành phần kinh tế ngoài nhà nước mạnh dạn tham gia đầu tư, cụ thể là yên tâm bỏ tiền ra mua cổ phiếu tham gia cổ phần vào các doanh nghiệp CPH. Bên cạnh đó việc phân quan trọng vào việc đảm bảo giềng mối luật pháp, giữ gìn cho mọi hoạt động kinh tế, vừa ngăn chặn vừa chế tài các hành vi vi phạm luật pháp,

đảm bảo trật tự pháp lý cho các hoạt động kinh tế.

3. Cần sớm cải tiến phương pháp hạch toán và hệ thống kế toán gọn nhẹ, khoa học và hiện đại để đáp ứng cho yêu cầu hoạt động của các công ty, xí nghiệp cổ phần. Do tính chất xã hội ngày càng cao của công ty cổ phần, cần quy định chặt chẽ tiêu chuẩn các chức danh giám định viên kế toán, chế độ kiểm toán để đảm bảo phục vụ thẩm định khách quan tài sản, sổ sách của doanh nghiệp đưa vào CPH. Hiện nay, chính phủ vừa ra quyết định thành lập hệ thống kiểm toán độc lập trực thuộc Chính phủ trung ương, là một bước chuyển động tốt theo hướng này. Cũng cần tách bạch lợi nhuận và thuế trong công ty cổ phần, bỏ thuế vốn chủ yếu chia lợi nhuận theo tỷ trọng cổ phần tham gia bình đẳng trước đồng vốn của mọi thành phần kinh tế trong vai trò cổ đông, kể cả cổ đông pháp nhân và cổ đông thể nhân, sau khi loại trừ các chi phí của quá trình sản xuất kinh doanh và có tỷ lệ lệ phù hợp bảo toàn vốn công ty. Việc hình thành Hội đồng quản trị của công ty cổ phần theo Luật công ty, cũng có nghĩa đồng thời cắt bỏ chế độ cơ quan chủ quản, bộ ngành chủ quản và cả cắt bỏ địa phương chủ quản nữa, mà hoạt động theo luật pháp, đóng thuế và chia lợi theo luật công ty.

4. Cần song hành với chủ trương CPH các DNNN, tiến hành sớm thành lập thị trường chứng khoán, để tác động tích cực cho việc góp vốn đầu tư của nhân dân vào các doanh nghiệp CPH. Vì qua thị trường chứng khoán, người dân có điều kiện được thông tin đầy đủ hơn kể cả điều kiện phân tích sàng lọc thông tin, để xác định công ty cổ phần hay doanh nghiệp CPH làm ăn lành mạnh, có hiệu quả để có lòng ham muốn tích cực tham gia mua cổ phiếu, góp vốn vào sản xuất kinh doanh cho yêu cầu ích nước lợi nhà. Thị trường chứng khoán vừa giúp sàng lọc các công ty làm ăn không lành mạnh, kém hiệu quả để đảm bảo yên tâm cho người mua cổ phiếu góp vốn, vừa tạo điều kiện luân chuyển, lưu động nhanh vòng quay vốn của các cổ đông, vì thông qua thị trường chứng khoán, các cổ đông có quyền nhượng bán cổ phiếu để thu hồi vốn cổ phần cho các yêu cầu khác cấp bách hơn hoặc cho yêu cầu đầu tư nơi khác có lợi nhuận tối ưu hơn. Thị trường chứng khoán giúp cho việc

lưu động hóa đồng vốn của cổ đông, đảm bảo đồng vốn của cổ đông không bị bất động hóa lâu dài gây thiệt hại cho đầu tư của cổ đông vào một công ty nào.

5. Cần thực hiện các định chế, chính sách hỗ trợ để thúc đẩy tâm lý và quyết tâm mạnh dạn tiến hành CPH, giải tỏa tư tưởng cho giám đốc và tập thể người lao động ở các DNNN được chọn CPH. Cụ thể là cần cải tiến hệ thống ngân hàng hoạt động tín dụng bình đẳng, không nên phân biệt đối xử giữa các thành phần kinh tế và thành phần sở hữu xã hội. Ngân hàng cho vay thỏa đáng tất cả các công ty, xí nghiệp khi đáp ứng đủ các điều kiện thủ tục bình đẳng của ngân hàng được qui định rõ ràng, công khai, cụ thể, kể cả việc thế chấp và bảo lãnh.

Để đóng góp, hỗ trợ tích cực hơn cho chủ trương CPH các DNNN, ngân hàng thương mại nhà nước cần tham gia mua cổ phiếu ở các doanh nghiệp CPH để góp phần giải quyết khó khăn vốn là tạo uy tín cho các doanh nghiệp được CPH. Ngân hàng tiếp tục bảo lãnh tồn đọng nợ nần của các doanh nghiệp CPH với nước ngoài.

Phía nhà nước còn có thể có chính sách khuyến khích về miễn thuế lợi tức từ 3 đến 5 năm đầu CPH, giảm bớt thuế cho thuê đất thuộc công hữu của nhà nước.

6. Một điều kiện kích thích việc thu hút vốn đầu tư mua cổ phiếu của các doanh nghiệp CPH nữa là nhà nước nên tiến hành bổ sung Luật đầu tư nước ngoài tại VN để mở lối cho phép các công ty (pháp nhân) hoặc thể nhân nước ngoài được tham gia mua cổ phiếu đóng góp cổ phần vào các doanh nghiệp CPH, nhất là những DNNN tuy có khó khăn trước mắt nhưng có thế mạnh về thị trường xuất khẩu, chân hàng xuất khẩu hoặc chân hàng, thị trường tiêu thụ trong nước.

Trước mắt để hạn chế, ngăn ngừa sự khuynh loát của cổ đông nước ngoài, có thể có qui định chỉ cho phía nước ngoài góp cổ phần không quá 30% vốn pháp định của doanh nghiệp được CPH.

Trên đây là những điều kiện cần thiết nhất định trong điều kiện đặc điểm thực tế của VN, để tác động trực tiếp đẩy nhanh tiến độ CPH các DNNN vốn đã trì trệ lâu nay, từ khi có chủ trương thí điểm CPH.